

# KIUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA

POMARKKUN VARHAISKASVATUS



2023-2024

## SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	3
2. MITÄ KIUUSAAMINEN ON.....	4
3. KIUUSAAMISEN EHKÄISY JA SIIHEN PUUTTUMINEN .....	4
4. YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA .....	6
5. LÄHTEET .....	7

## 1. JOHDANTO

Pomarkun varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma on tarkoitettu osaksi kunnan varhaiskasvatuksen opiskeluhoitosuunnitelmaa. Suunnitelma on kohdistettu varhaiskasvatukseen ja sen keskiössä ovat lasten keskinäiset suhteet. Lisäksi suunnitelma käsittelee sitä, kuinka varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö voi vähentää ja ehkäistä kiusaamista sekä mitä keinoja on puuttua kiusaamistilanteisiin.

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman (2018) perusteissa yhdeksi varhaiskasvatuksen tehtäväksi on nimetty tehtävä suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan myös, että lapsia tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä ennaltaehkäisemisen ja välittömän puuttumisen avulla. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista ei hyväksytä missään muodossa. Kiusaaminen tulee tunnistaa ja siihen tulee puuttua sekä sitä tulee ehkäistä tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 17, 20, 31, 32) Myös YK:n lastenoikeuksien sopimuksessa artiklassa 2 ja 19 korostetaan, että kaikki lapset ovat saman arvoisia, ketään saa syrjiä ja lapsella on oikeus suojaan fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa vastaan (Varhaiskasvatuslaki 2 a§).

Yhtenä suunnitelman tavoitteena on ohjata varhaiskasvatusyksikössämme kulttuuria, joka jo itsessään ehkäisee kiusaamista. Kiusaamisen ehkäisy ja puuttumisen suunnitelma on laadittu varhaiskasvatusyksikkömme neljän työntekijän ajatuksia aiheesta yhdistellen, sekä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman avulla. Suunnitelma tarkistetaan ja tarvittaessa uudistetaan varhaiskasvatussuunnitelman päivityksen yhteydessä.

## 2. MITÄ KIUSAAMINEN ON

Kiusaamiseen on lapsella aina jokin syy, sillä kukaan lapsi ei synny kiusaajaksi. Kiusaaminen liittyy lapsen selviytymiseen vertaisryhmässä, sillä jokainen lapsi haluaa tulla hyväksytyksi ryhmässä ja kiusaaminen tapahtuu usein ryhmässä. (Lasten ja nuorten keskus, Haapsalo 2020) Kiusaamisesta voidaan puhua silloin, kun yhdelle lapselle aiheutetaan jatkuvasti mielihäpäää ja toimintaan liittyy aina tahallisuutta sekä tietoisuutta, jolloin toiminnan on tarkoitus satuttaa kohdetta (Christina Salmivalli 2010, 12). Kiusaamiseen liittyy useita rooleja, kuten kiusaaja, kiusattu, avustaja, vahvistaja, puolustaja, ulkopuolinen hiljainen hyväksyjä (Haapsalo 2020). Lasten kanssa on hyvä keskustella mitä kiusaaminen on, sillä kiusaaminen ja ristiriidat ovat eri asioita. Kuitenkaan kaikki lasten väliset riidat eivät ole kiusaamista, mutta ajan saatossa ne saattavat muodostua sellaiseksi.

### **FYYSINEN**

Lyöminen  
Potkiminen  
Nipistely  
Tavaroiden heittäminen  
Toisten leikkien sekoittaminen

### **PSYKKINEN**

Uhkailu  
Kiristäminen  
Ilveily  
Puhumatta jättäminen  
Selän takana puhuminen  
Poissulkeminen

### **SANALLINEN**

Haukkuminen  
Nimittely  
Lällättely  
Härnäminen  
Toisen arvostelu

(Kirves ja Stoor-Grenner 2010)

## 3. KIUSAAMISEN EHKÄISY JA SIIHEN PUUTTUMINEN

Kasvatushenkilökunnan tavoitteena on luoda turvallinen kasvu ympäristö, jossa kiusaamista ei pääsisi tapahtumaan. Olisi tärkeää luoda varhaiskasvatukseen huolehtiva ja myönteinen ilmapiiri, joka kannustaa kaikkia toimimaan yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan. Toisten kunnioittaminen

toimii erinomaisena lähtökohtana ilmapiirin luomiseen. Kasvattajat voivat ehkäistä kiusaamista myös oman esimerkin näyttämällä. Kaikkia lapsia ja myös aikuisia kohdellaan tasapuolisesta ja kunnioittavasti.

Jotta puuttuminen kiusaamiseen olisi mahdollista, pitää kasvatushenkilökunnan havainnoida ja tunnistaa kiusaamistilanteita varhaiskasvatuksen arjessa, kuten lasten leikissä sekä sisällä, että ulkona. Varhaiskasvatusyksikkömme henkilökunta seuraa ja kuulostelee lasten leikkejä myös vapaan leikin aikana, sillä usein kiusaamista tapahtuu vapaan toiminnan aikana, jolloin toiminta ei ole aikuisjohtoista. Tällä tavalla pystymme ehkäisemään kiusaamista ja mikäli sellaista havaitaan, siihen puuttuminen onnistuu nopeasti. Sensitiivinen kasvattaja pystyy havaitsemaan myös lasten sanattomasta viestinnästä milloin ilmenee esimerkiksi syrjintää leikissä. Lasten kanssa on tärkeää keskustella kiusaamisesta ja ystävyydestä sekä lukea aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Nukketeatteri on myös hyvä keino havainnollistaa lapsille mikä on oikein ja mikä väärin. On hyvä myös korostaa lapsille, miten tärkeää on tulla rohkeasti kertomaan aikuiselle kiusaamisesta.

Kiusaamisesta puhuttaessa voi olla haastavaa osoittaa se hetki, mistä kiusaaminen alkaa, eli milloin konflikteista tulee toistuvia ja niitä voidaan alkaa kutsua kiusaamiseksi. Kiusaamisen ehkäisyn kannalta ei ole merkityksellistä odottaa, että negatiivisesta käytöksestä muodostuu systemaattista kiusaamista, vaan ehkäisy tulee aloittaa heti kun kiusaamista havaitaan. Lasten hyvällä tuntemisella ja lasten havainnoinnilla kasvatushenkilöstö voi ennakoida mahdolliset kiusaamistapaukset ja ohjata tilannetta toiseen suuntaan, esimerkiksi ohjaamalla huonosti toistensa kanssa toimeen tulevat lapset leikkimään eri leikkeihin.

Varhaiskasvatusyksikössä työskentelevällä kasvatushenkilöstöllä on tärkeää olla yhteinen käsitys siitä, mitä kiusaaminen on ja miten siihen puututaan. Jos kasvatushenkilökunnan käsitykset ovat eriävät, ei toiminta ole johdonmukaista ja systemaattista. Pomarkussa kiusaamista havaitessamme keskeytämme tilanteen, keskustelemme lasten kanssa ja haluamme kuulla molempien osapuolten version tapahtuneesta, jonka jälkeen ohjaamme lapsia/lasta pyytämään anteeksi. Keskustelussa lasten kanssa ohjaamme lapsia asettumaan myös toisen osapuolen asemaan kysymällä ”miltä sinusta tuntuisi” kysymyksiä. Tilanteen mukaan ohjaamme lapset leikkimään eri leikkeihin.

Kiusaamistilanteen jälkeen on tärkeä seurata, jatkuuko vastaavanlainen toiminta, eli voidaanko puhua kiusaamisesta vai pelkästä konfliktista. Jaamme tilanteesta tekemämme havainnot muille ryhmän kasvattajille ja kerromme tilanteesta molempien osapuolten vanhemmille vaitiolovelvollisuuden huomioon ottaen.

#### 4. YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA

Luottamuksellinen ja avoin suhde varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien välillä on onnistuneen kasvatuskumppanuuden a ja o. Jotta pystymme muodostamaan vanhempiin luottamuksellisen suhteen, kerromme hakutilanteissa lasten päivästä ja muistamme huomata myös hyvän ja välitämme vanhemmille tietoa lasten onnistumisista päivän aikana. Vanhemmat myös haluavat saada tietoa lapsensa asemasta vertaisryhmässä ja lapset kertovat kotona asioita herkemmin, joten kiusaamistilanteiden ratkaisemisessa vanhemman rooli voi olla avainasemassa. Kiusaamisen ehkäisyssä yhteistyö ja yhteisesti sovitut arvot kodin ja varhaiskasvatuksen välillä ovat merkittävän tärkeitä. Kaikissa kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä toimivia ratkaisuja (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 32).

## 5. LÄHTEET

C, Salmivalli 2010. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus

Kirves, L & Stoor-Grenner, M. 2010. Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa.

Lasten ja nuorten keskus, Tiina Haapsalo 2018. Piki koulutus materiaali.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.

[https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman\\_perusteet.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf)  
Luettu 20.11.2020. 17, 20, 31, 32) Luettu 20.11.2020

Varhaiskasvatustilaki